

SOMMITT

Lomakuvassa aviopuoliso pönöttää muista erottomattomana keskellä aurinkorannan vilskettä. Kaukaiset vuoret eivät näytäkään kuvissa isoilta. Olisiko kuvan sommittelussa jotain vikaa?

Tarkennuspisteen esivalinnalla tai manuaalisesti tarkentamalla saat pääkohteen pysymään tarkkana. Kuvan etualalle voidaan sommitella epäterävä elementti tuomaan kuvaan syvyyttä. Pienellä jälkikäteen tehdyllä valon vinjetoinnilla on korostettu pääkohdetta, saattaen se vaaleimmalle alueelle.

Sommittelu on kuvauskohteen elementtien järjestämistä esteettiseen sopusointuun toistensa kanssa. Esteettinen on olennainen sana, koska se tarkoittaa ihmisilmälle mieluista. Sommitteluun on olemassa ”sääntöjä”, mutta hyvin paljon se perustuu intuitioon – hetken valintoihin ja näkemyksiin.

Tässä seuraavan numeron artikkelissa on tarkoitus käydä läpi näitä universaaleja, toimiviksi havaittuja sommittelusääntöjä. On tärkeää tuntea nämä sommittelusäännöt, jotta niitä osaa soveltaa selkäytimestä nopeissakin kuvaustilanteissa. Yhtä tärkeää ne on tuntea, jotta niitä voi hallitusti rikkoa ja sokea. Harkittu ihmisilmän harhauttaminen tuottaa usein mieleen jääviä kuvia.

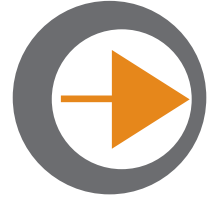
Kuvatessa tulee tietoisesti etsiä kerontaa tukevia sommitelmallisia elementtejä. Sommittelu käytännön kuvaustilanteessa voi olla hyvin pienestä kiinni. Pienellä kameran siirrolla voidaan kuvaan saada aivan erilainen sommitelma ja tunnelma.

Pääasia esiin

Valokuvauksessa on kaksi tärkeää asiaa, joilla pääkohde tuodaan esiin – valo ja sommittelu. Pääkohteen tulee olla kuva-alalla pääosassa. Sommittelulla voidaan korostaa pääkohdetta esimerkiksi eliminoimalla taustalla olevat häiriötekijät.

Kuvan pääkohde olisi hyvä sommitella rauhalliselle taustalle. Kuva-alaa hajotavia elementtejä on monenlaisia. Esimerkiksi henkilökuvassa pään takana ei saisi olla ääriviivoja rikkovia elementtejä, pästä nousevaa pylvästä tai muuta selaista. Ristiriidassa kuvan lukusuuntaan

ELUUSTA

olevat elementit, suuret vaaleat tai tummat alueet ynnä muut ovat myös omiaan viemään huomiota olennaisesta ja hajottavat harmonista kokonaisuutta.

Yksi tapa näitä häiriötekijöitä eliminoidessa on käyttää hyväkseen terävyysalueenhallintaa. Himmentimen arvoja eli aukkoa muuttamalla voidaan terävyysalueen suuruutta muuttaa. Suurella aukolla voidaan taustaa pehmentää ja rikkoa taustan elementtien näkyvyyttä. Terävyysalueen hallinnasta ja sen käytöstä ei tässä yhteydessä sen enempää, koska siitä on artikkeli Pikselin tämän vuoden ensimmäisessä numerossa.

Sommittelussa on hyvä muistaa, että länsimainen kuvanlukusuunta on vasemmalta oikealle. Vasemmalla puolella kuvassa olevat kohteet ovat tärkeämmässä asemassa kuin oikealla olevat. Vasemmalla puolella olevat elementit huomataan ensimmäisenä. Vasemmalta oikealle kulkeva sommittelu koetaan myös rauhallisempänä ja turvallisempänä, ja vastaavasti päinvastainen sommittelun suunta ristiriitaisempänä.

Valo peruselementtinä

Valon käyttö on yksi valokuvasommitelun luontevista vaihtoehdoista. Kuva-alan valoisuuseroilla kuvaan saadaan syvyyttä. Harvoin on hyvä, että koko kuva-ala on samaa valoisuusastetta. Kuvan pääkohde tulisi olla kuva-alan vaaleimmalla kohdalla, jolloin se huomataan ensimmäisenä. Erinomainen keino on keskittää huomio kuvan keskeiseen osaan valon vinjetoinnilla, kuvan reunojen tummentumisella.

Vinjetoinnin saa aikaan luonnostaan sopivalla objektiivivalinnalla ja suurella aukolla. Eräänlaista vinjetointia on myös niin sanottu kehystäminen, jossa sommi-

Tässä peräkkäin otetussa kuvaparissa näkyy selkeästi keskustapainotteisen ja kultaisen leikkauksen välinen ero kuvan visuaalisuudessa. Ensimmäisessä kuvassa on rajaus myös katkaisut kuukkelin pyrstön. Toisessa kuvassa lintu on sommiteltu suunnilleen kultaisen leikkauksen kohtaan. Kuva olisi parantunut vielä lisää, jos oksa olisi kuva-alalla aavistuksen alempana, lähempänä kultaisen leikkauksen janaa. Kuva aukeaa vasemmalle ja katseelle on annettu tilaa. Vasemmassa reunassa oleva taivas luo lisää tilaa kuvaan. Pieni valon vinjetointi on tehty myös näihin kahteen kuvaan.

Kuvassa on annettu liikkeelle tilaa, liikkeen tuntu toki kasvaisi, jos kuvassa näkyisi aavistuksen liike-epäterävyyttä. Nyt liikkeen pysäytyksellä on saatu katsekontakti karusellissa olevaan tyttöön.

Horisontin paikka kuvassa kannattaa asettaa kultaisen leikkauksen mukaan, joko ylös tai alas riippuen mielenkiinnon kohteesta. Samoin siluettina vastavaloon näkyvät elementit on sijoitettu lähes kultaisen leikkausten kohtaamispisteeseen.

tellaan kuvan etualan reunoille tummia elementtejä: puun oksia, porttikäytävä, puistokuja tai muuta sellaista. Nämä mainitut keinot ovat toki aika kliseisiä, mutta kuitenkin peruskuvassa hyvinkin soveltuvia sommittelun menetelmiä.

On mahdollista myös käyttää vinjettoivaa harmaasuodintaa, mutta aivan yhtä hyvin tämä efekti voidaan tehdä jälkikäteenkin. Kuvankäsittelyohjelmalla tai pimiössä voi tummentaa kuvan reunoja (katso vinkkilaatikko).

Kultainen leikkaus

Sommittelun keinoista klassisin on kultainen leikkaus. Tässä sommittelun periaatteessa kuvan pääkohde sijoitetaan johonkin kultaisen leikkauksen pisteistä. Kultaisen leikkaus tarkoittaa janan jakamista siten, että lyhemmän osan suhde pitempään on

sama kuin pitemmän suhde koko janaan. Käytännössä janojen suhde on 8:13 ja yksinkertaistettuna 2:3.

Kuva-alan voi jakaa kolmella viivalla kuuteen yhtä suureen osaan. Viivojen leikkauspisteet ovat kultaisen leikkauksen pisteitä. Pääkohteet sijoitetaan mieluiten näihin leikkauspisteisiin. Horisontti sijoitetaan kultaisen leikkauksen viivalle, joko ylempään tai alempaan riippuen mielenkiintoisten elementtien sijainnista kuva-alalla. Samoin tärkeimmät pystyelementit on hyvä sijoittaa pystyssä olevien kultaisen leikkauksen viivojen kohdalle.

Kultainen leikkaus on hyvä tunteeja oppia käyttämään intuitiivisesti, mutta on varottava liiallista kaavamaisuutta. Sääntöä on opittava rikkomaan sopivasti, jotta kuvia ei vaivaa liiallinen monotonisuus.

Sommittele kuvassa

Kultaisen leikkauksen sommittelu vaatii myös muutaman kamerateknisen ominaisuuden hallitsemisen. Aika monessa kamerassa automaattitarkennuspiste on keskellä. Tarkennus on tehtävä pääkohdeesta ja siksi se sijoitetaan liian usein kuva-alan keskelle.

Jotta kohteen saisi haluamaansa paikkaan, voi tarkennuksen tehdä erikseenkin. Usein jopa digikomakteissa on mahdollisuus valita tarkennuspiste useasta vaihtoehdosta, muultakin kuin kuvan keskeltä. Tai tarkennuksen voi tehdä kokonaan käsin.

Usein helpoin vaihtoehto on lukita tarkennus. Kohdistusta kameras tarkennuspiste ensin haluamaasi kohtaan ja paina laukaisin puoleen väliin. Pidä laukaisin alhaalla, sommittele kuva uudelleen ja paina laukaisin pohjaan.

Tätä tekniikkaa ei voi helposti soveltaa nopeasti liikkuvaan kohteeseen. Tällöin voi tarkentaa valmiiksi johonkin paikkaan, josta kohde kulkee tai käyttää edellä mainittua toisen tarkennuspisteen valitsemista.

Artikkelisarjan jälkimmäisessä osassa käydään läpi lisää sommittelun peruseriaatteita, muun muassa symmetriaa ja epäsymmetriaa, tasapainoa, linjoja, liikettä ja kontrastia.

::VINJETOINTI

Kuvan vinjetointi Photoshopilla ja Elementsillä:

- Kopioi kuva uudelle tasolle (duplicate layer).
- Aseta ylempään tason sekoitus-suhde (blending mode) kertovaksi (multiply).
- Klikkaa suorakaidevalintatyökalua tai ellipsivalintaa. Aseta häivytyks (feather) riittävän suureksi, esimerkiksi 6 milj. pikselin kuvassa arvo 250 on sopiva.
- Rajaa työkalulla ylempältä tasolta alue, jossa ei vinjetoida, siis kuvan keskiosaa.
- Deletoi (del-nappia painamalla) valittu alue (ylempi taso aktiivisena).
- Voit säätää vinjetointia säätämällä tason läpinäkyvyyttä (opacity).
- Kun olet tyytyväinen saatuun lopputulokseen, yhdistä tasot (flatten image).